

**UCHWAŁA NR XXXVIII/252/2021
RADY MIEJSKIEJ W ZWOLENIU
z dnia 7 maja 2021r.**

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020r. poz.713 ze zm.), art.110 ust.10 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020r. poz.1876 ze zm.) oraz art.6 ust.2 pkt1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020r. poz.218 ze zm.) Rada Miejska w Zwoleniu uchwała, co następuje:

§1

Uchwała się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Zwolenia.

§3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

Przewodniczący
Rady Miejskiej

Paweł Sobieszek

**Załącznik
do Uchwały Nr XXXVIII/252/2021
Rady Miejskiej w Zwoleniu
z dnia 7 maja 2021r.**

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W
RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2021-2025**

Zwolen 2021

WSTĘP

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, spełniającym określone funkcje względem niego, w tym m.in. zaspokaja potrzebę bezpieczeństwa, miłości, przynależności, szacunku i uznania, przekazuje obowiązujące w społeczeństwie normy i wzory zachowania oraz wartości. Kształtuje ona człowieka i przygotowuje go do życia w społeczeństwie, stanowi system wewnętrznych powiązań, w których wszyscy członkowie wzajemnie na siebie oddziałują, pozostając w dynamicznej równowadze, a jakakolwiek zmiana wpływa na całość.

Przemoc w rodzinie zaburza funkcjonowanie rodzin, naruszając podstawowe prawa człowieka, niszcząc poczucie godności, szacunku i zaufania. Definicja zawarta w art.2 ust.2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie stanowi, że przemoc to: „*jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt.1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Ustawodawca w art.2ust.1 cytowanej ustawy definiuje członka rodziny jako: *osobę najbliższą w rozumieniu art.115§11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r.-Kodeks karny, a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą*.

Przemoc jest zjawiskiem stanowiącym zagrożenie dla wszystkich uwikłanych w nią osób: ofiar, świadków, sprawców. Skutki jej są długotrwałe i istotnie wpływają na codzienne funkcjonowanie osób, których dotyczą. Należy pamiętać, że przemoc to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, która naruszając przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powoduje cierpienie i szkody.

Występowaniu przemocy szczególnie sprzyjają:

- Obowiązujące w danym środowisku normy kulturowe i społeczne, m.in. przekonanie o prawie rodziców do dominacji nad dzieckiem, przekonanie o prawie dominacji mężczyzn nad kobietami;
- Nadużywanie alkoholu i uzależnienie od alkoholu, który osłabia kontrolę zachowań, zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem, zaburza ocenę sytuacji, powoduje błędną interpretację zachowań innych osób;
- Podeszły wiek, przemoc wobec osób starszych wzrasta, gdy w rodzinie występuje zależność pomiędzy członkami rodziny, dzielenie wspólnego mieszkania, fizyczne i psychiczne obciążenie opiekuna, izolacja społeczna rodziny, choroby psychiczne;
- Niepełnosprawność jest czynnikiem ryzyka, ponieważ nad osobą niepełnosprawną członkowie rodziny i inne osoby mają ewidentną przewagę, a osoby te często zdane są na ich opiekę.

Rodzaje przemocy

1. Przemoc ekonomiczna

Działanie mające na celu doprowadzenie do całkowitego uzależnienia finansowego ofiary od sprawcy. Przykładem przemocy ekonomicznej jest odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwienie ofierze podjęcia pracy, niezaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych, okradanie, zmuszanie do zaciągania kredytów bądź pożyczek wbrew woli.

2. Przemoc psychiczna

Działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby, wykorzystujące różne mechanizmy psychologiczne np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, narzucanie własnych poglądów, ciągła krytyka, kontrolowanie, ograniczanie kontaktu z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, szantażowanie, odmawianie pożywienia, zmuszanie do wykonywania upokarzających czynności.

3. Przemoc fizyczna

W czynnej postaci przybiera działania bezpośrednie z użyciem siły, których rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie np. popychanie, obezwładnienie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, bicie otwartą ręką pięścią lub przedmiotami, duszenie, użycie broni. Forma bierna przemocy fizycznej przejawia się w zakazach mówienia, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych lub zamknięcie osoby doznającej przemocy w areszcie domowym.

4. Przemoc seksualna

To zmuszanie osoby (ofiary) do aktywności seksualnej wbrew jej woli, bez pytania o jej zgodę, jak również w sytuacji gdy obawia się odmówić sprawcy. Przymus polega na bezpośrednim użyciu siły fizycznej przez sprawcę, na groźbach użycia siły lub emocjonalnym szantażu. W przypadku dzieci częściej używa się określenia dziecko wykorzystywane seksualnie. Dziecko wykorzystywane seksualnie to każda jednostka ludzka w wieku bezwzględnej ochrony, którą osoba dojrzała seksualnie naraża na jakąkolwiek aktywność seksualną, której intencją jest seksualne zaspokojenie osoby dorosłej. W Polsce określono ten wiek na 15 lat. Oznacza to, że każdy kontakt o charakterze seksualnym osoby dorosłej z osobą poniżej 15 lat jest wykorzystaniem seksualnym nawet jeśli, dziecko wyraziło zgodę na kontakt seksualny.

5. Zaniedbanie

Zjawisko społeczne, które odnosi się w szczególności do relacji opartej na zależności głównie rodzic-dziecko, opiekun-osoba nieporadna (z uwagi na wiek lub niepełnosprawność). Charakteryzuje je niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizjologicznych, emocjonalnych osoby zależnej oraz brak zapewnienia właściwej uwagi, troski, opieki ze strony osób najbliższych.

Cechą charakterystyczną zjawiska przemocy w rodzinie jest tendencja do powtarzania się pewnych prawidłowości nazwanych cyklem przemocy. W cyklu przemocy obserwuje się następujące po sobie fazy:

- Faza narastającego napięcia - jest to początek cyklu, charakteryzuje się on wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych.
- Faza ostrej przemocy – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji na ofierze. W tej fazie najczęściej dochodzi do interwencji. Ofiary pod wpływem silnych emocji spowodowanych doznana krzywdą decydują się wezwać pomoc, złożyć zawiadomienie na policję, podjąć inne działania.
- Faza miodowego miesiąca – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, miłości. Sprawca obiecuje poprawę, deklaruje, że nigdy się to nie powtórzy, jest miły i troskliwy. Ofiara wbrew zdrowemu rozsądkowi i wcześniejszym doświadczeniom wierzy sprawcy, ponieważ pragnie żeby to była prawda. W tej fazie wycofuje się z wcześniej podjętych działań, rezygnuje z pomocy, wycofuje skargi. Stopniowo sprawca przestaje być miły, napięcie ponownie narasta i faza kończy się nawrotem przemocy spowodowanym wzrostem napięcia.

Wraz z upływem czasu faza miodowego miesiąca ulega skróceniu, a akty przemocy stają się coraz bardziej brutalne i niebezpieczne dla ofiary.

Zjawisko przemocy w rodzinie jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów

społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji, m.in. służby zdrowia, pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, placówek oświatowych, policji, sądów czy związków wyznaniowych i kościołów. Każde z nich ma do czynienia z innym aspektem zjawiska, jednak działając osobno nie doprowadzą do zwiększenia jakości wsparcia społecznego w obszarze przemocy występującej w rodzinach. Zintegrowanie wszystkich zasobów jednostek i organizacji do realizacji zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie daje szansę stworzenia jednolitej procedury wsparcia osób uwikłanych w przemoc oraz zwiększenie skuteczności udzielanej pomocy.

Uchwalenie Programu to zadanie wynikające z art.6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Głównym jej celem jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których ten problem występuje. Natomiast do zadań należy wprowadzenie w życie szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, jak i przeciwdziałanie temu zjawisku.

Rozdział I

Genezy i etapy tworzenia programu

W procesie tworzenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w gminie Zwoleni na lata 2021-2025 uczestniczyli przedstawiciele instytucji zajmujący się zapobieganiem i zwalczaniem przemocy w rodzinie oraz mieszkańcy gminy Zwoleni.

Proces tworzenia Programu polegał na przeprowadzeniu badań diagnozujących problemy przemocy w rodzinach zamieszkujących na terenie gminy. Badając zjawisko wykorzystano trzy narzędzia:

1. Analizę danych zastanych
 2. Ankietę przeprowadzoną wśród mieszkańców gminy Zwoleni
 3. Wywiad grupowy z udziałem instytucji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie
- Diagnoza w Gminie Zwoleni została skonstruowana na podstawie określenia aktualnych problemów przemocy w rodzinie, przedłożonych materiałów statystycznych i urzędowych będących w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zwoleniu, jak również instytucji z nim współpracujących .

W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy opracowano założenia, cele i działania dla Programu. Wypracowano również założenia oraz zaplanowano cele i działania Programu. Zaplanowano wskaźniki oraz sposób monitoringu i ewaluacji Programu.

Rozdział II

Ramy prawne i zgodność z dokumentami wyższego rzędu

Głównym aktem prawnym określającym zadania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która wprowadza definicję przemocy w rodzinie, precyzuje zadania na poszczególnych szczeblach samorządu, określa zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz wobec osób stosujących przemoc. Ustawa nakłada na gminę obowiązek tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

- oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych

Ponadto ustawodawca w art.9d wprowadza procedurę „Niebieskie Karty” jako narzędzie w oparciu o które podejmowane są interwencje w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą. Procedura obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Sposób jej realizacji określa Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty”, zgodnie z którym członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej m.in.:

- udzielają pomocy osobie co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie
- podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań
- zapraszają osobę co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej
- opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, który zawiera propozycję działań pomocowych
- rozstrzygają o braku zasadności podejmowania działań

Należy także podkreślić, że zgodnie z art.12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny, powinny niezwłocznie zawiadomić o tym policję lub prokuratora.

Rozdział III

Diagnoza problemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Zwolen

Niniejsza część Programu została sporządzona na podstawie badania pt. „Diagnoza problemu przemocy w gminie Zwolen” przeprowadzonego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu. Badanie zostało przeprowadzone w okresie od listopada 2020r. do lutego 2021r., a jego wyniki stanowiły punkt wyjścia do tworzenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025.

3.1 Cele i metodologia badania

Głównym celem badania było oszacowanie skali zjawiska przemocy w gminie Zwolen, poznanie wiedzy mieszkańców na temat przemocy oraz ocena systemu przeciwdziałania i zwalczania tego problemu.

Szczegółowe pytania badawcze przedstawione w odniesieniu do głównego obszaru

badawczego.

I. Opinie mieszkańców gminy Zwoleń na temat przemocy

1. Jakie zachowania mieszkańcy uznają za przemoc w rodzinie?
2. Kogo w opinii mieszkańców najczęściej dotyka przemoc?
3. Czy mieszkańcy przyzwalają na stosowanie przemocy w niektórych sytuacjach?
4. Jakie są opinie mieszkańców na temat przyczyn przemocy w rodzinie?
5. W jakich rodzinach zdaniem mieszkańców dochodzi do przemocy domowej?

II. System przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Zwoleń

1. Jak wygląda współpraca między instytucjami w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego?
2. Jakie są mocne i słabe strony systemu?
3. Jakie czynniki zewnętrzne sprzyjają lub zagrażają skutecznemu przeciwdziałaniu, wykrywaniu i zwalczaniu problemu przemocy?

W celu uzyskania odpowiedzi na wskazane pytania przeprowadzono analizę danych zastanych, badania ilościowe i jakościowe. Takie podejście pozwoliło na przedstawienie problemu z różnych perspektyw oraz weryfikację wniosków.

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH

Informacje gromadzone przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zwoleniu stanowiły podstawę do poznania skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz działań podejmowanych w ramach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

BADANIA ILOŚCIOWE

Badania zrealizowano przy wykorzystaniu ankiet papierowych w okresie listopad 2020r.-luty 2021r. Kwestionariusze ankiet były dostępne w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Zwoleniu. Ze 100 rozdystrybuowanych kwestionariuszy uzyskano 26 wypełnione ankiety, które zostały poddane analizie.

BADANIA JAKOŚCIOWE

W celu uzyskania pogłębionych informacji na temat funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Zwoleń przeprowadzono wywiad z przedstawicielami instytucji i organizacji działających w tym obszarze na terenie gminy. Wywiad został przeprowadzony podczas spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, które odbyło się 20 stycznia 2021r. Podczas rozmowy omówiono zagadnienia związane z charakterystyką zjawiska przemocy w rodzinie i rodzin dotkniętych przemocą na terenie gminy Zwoleń, działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy, współpracy międzyinstytucjonalnej oraz potencjału i potrzeb instytucji zaangażowanych w system.

3.2 Problem przemocy w rodzinie w świetle danych zastanych

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań konieczne jest zdiagnozowanie i stałe monitorowanie rzeczywistego rozmiaru zjawiska przemocy występującej w rodzinach zamieszkujących na terenie gminy Zwoleń. Diagnoza została

przeprowadzona na podstawie danych przedstawionych w Sprawozdaniu z realizacji zadań w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Zwolen za 2020r. oraz sprawozdań sporządzanych przez przedstawiciela Zespołu Interdyscyplinarnego. Jednoznaczne określenie skali tego zjawiska jest trudne ponieważ dane zgromadzone przez instytucje i podmioty, które w swojej działalności mają bezpośredni lub pośredni kontakt z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie stosują różne formy typologii i klasyfikacji danych. Trudno jednoznacznie określić liczbę ofiar przemocy, ponieważ w wielu przypadkach nie składają one z różnych powodów zawiadomienia o przestępstwie m.in. z obawy przed sprawcą, brakiem wiary w możliwość skutecznego działania wymiaru sprawiedliwości, chęci zapomnienia o doznanej krzywdzie, ochrony sprawców przed konsekwencjami, wstydu, obawy przed wykluczeniem społecznym i innych czynników. Przedstawione czynniki powstrzymujące przed składaniem zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, odgrywają szczególną rolę w obliczu czynów popełnianych przez osoby bliskie. Z tego też względu można przypuszczać, że znaczna liczba przypadków przemocy w rodzinie pozostaje nieujawniona.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem społecznym towarzyszącym ludziom od początku istnienia instytucji rodziny. Na przestrzeni lat różna była akceptowalność tego zjawiska, natomiast nie ma wątpliwości, że przemoc dotyka głównie osoby najsłabsze, tj. dzieci, kobiety, osoby starsze bądź niepełnosprawne.

W okresie od 2017r. do 2020r. liczby uruchamianych procedur „Niebieskie Karty” utrzymywała się na podobnym poziomie.

Szczegółowy wykaz prowadzonych procedur Niebieskiej Karty zawiera poniższa tabela

		2017	2018	2019	2020
Liczba Niebieskich Kart A - razem		23	23	21	24
W tym sporządzonych przez	pomoc społeczną	3	2	2	1
	policję	20	21	19	23
	oświatę	-	-	-	-
	Służbę zdrowia	-	-	-	-
	GKRPA	-	-	-	-
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart C		19	21	21	17
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart D		19	16	16	17
Liczba przypadków odebrania dziecka z rodziny przez pracownika socjalnego wykonującego obowiązki służbowe art.12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)		-	-	-	-
Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty		36	17	18	23
Z powodu	Ustania przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy	27	12	10	17
	Braku zasadności podejmowania działań	9	5	8	6

Opracowanie własne na podstawie sprawozdań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Z powyższych danych wynika, że niemal 90% Niebieskich Kart została uruchomiona przez Policję, kilka przez pomoc społeczną, natomiast oświata, służba zdrowia i Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w powyższym okresie nie uruchomiły żadnej procedury „Niebieskie Karty”.

3.3 Problem przemocy w świetle badań ilościowych

3.3.1 Charakterystyka uczestników badania

W badaniu wzięło udział 26 mieszkańców Gminy Zwolen. Wśród respondentów było 17 kobiet i 9 mężczyzn.

Wśród badanych mieszkańców 8 osób było z wykształceniem średnim, 7 z zasadniczym-zawodowym, 6 z podstawowym i 5 z wyższym.

Pod względem wieku przeważały osoby w przedziale 56-65 lat (ponad 34%), następnie w przedziale 46-55 lat (niewiele ponad 23%), w przedziale 36-45 lat (ponad 15%) w przedziale 26-35 lat (ponad 11%) i w przedziałach 18-26 lat i 66-75 lat (ponad 7%).

Z uzyskanych danych wynika, że większość respondentów to ludzie w wieku dojrzałym i średnim z wykształceniem średnim i zasadniczym-zawodowym.

3.3.2 Opinie mieszkańców gminy Zwolen na temat przemocy w rodzinie

Pierwszy blok pytań zawartych w ankiecie dotyczył opinii mieszkańców gminy na temat przemocy w rodzinie.

Poniższa tabela wskazuje, w jakich rodzinach wg respondentów najczęściej występuje przemoc.

Warianty odpowiedzi	Liczba udzielonych odpowiedzi
niepełnych	2
pełnych	0
z problemem alkoholowym	11
dysfunkcyjnych	8
biednych	6
bogatych	0
we wszystkich wymienionych	0
trudno powiedzieć	2

Z powyższego wynika, że większość respondentów – ponad 42% uważa, że do przemocy dochodzi najczęściej w rodzinach z problemem alkoholowym, natomiast zdania, że w rodzinach dysfunkcyjnych może dochodzić do przemocy było 30% respondentów. Udzielone odpowiedzi potwierdzają powszechne przekonanie, że jedną z przyczyn przemocy w rodzinie jest alkohol.

W opinii badanych niemal w 100% odpowiedzi sprawcą przemocy jest mężczyzna.

Najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie może stać się według respondentów współmałżonek (niemal 70%) oraz dzieci i osoby starsze (ponad 38 %).

Kolejne pytanie dotyczyło zachowań, które w ocenie mieszkańców gminy Zwolen są przemocą.

popychanie	17
spoliczkowanie	19
duszenie	26
groźenie pobiciem	5
przezywanie, obrażanie, krytykowanie dziecka	6
zmuszanie partnera do zachowań seksualnych	15
zmuszanie do palenia papierosów, picia alkoholu	10
niszczenie/uszkodzenie mienia	4
groźby karalne/znieważenie	1
ciągłe niepokojenie	5

Z poniższej tabeli wynika, że większość badanych mieszkańców gminy Zwolen za przemoc w rodzinie uważa przede wszystkim duszenie, spoliczkowanie, popychanie, zmuszanie partnera do zachowań seksualnych, palenia papierosów i picia alkoholu. Znacznie mniej, bo tylko w kilku przypadkach za przemoc uznano groźenie pobiciem, przezywanie i obrażanie dziecka, niszczenie mienia, groźby karalne czy ciągłe niepokojenie. Z powyższego wynika, że respondenci za przemoc uważają przede wszystkim agresję fizyczną, znacznie rzadziej dostrzegając przemoc psychiczną.

Badanych zapytano również o przyczyny przemocy w rodzinie. Respondenci zostali poproszeni o wybranie z listy czynników, które ich zdaniem leżą u podstaw przemocy w rodzinie. Jako najczęstszą przyczynę tego zjawiska badani wskazali nadużywanie alkoholu (17 odpowiedzi), następnie pojawiły się problemy w małżeństwie (12 odpowiedzi), brak umiejętności radzenia sobie ze złością (11 odpowiedzi) i zaburzenia psychiczne (4 odpowiedzi), problemy ze znalezieniem pracy (2 odpowiedzi) i bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (1 odpowiedź).

W ostatniej części badania zapytano respondentów czy zgadzają się z następującymi stwierdzeniami:

- 1.Przemoc w rodzinie to problem marginesu społecznego.
- 2.Przemoc występuje tylko wtedy, gdy widoczne są ślady pobicia.
- 3.Istnieją sytuacje, w których przemoc w rodzinie jest uzasadniona.
- 4.Kary cielesne są przestępstwem.
- 5.Nie należy wtrącać się w sprawy rodzinne.
- 6.Nigdy nie wiadomo kto jest winny, dlatego lepiej nie reagować
- 7.Przemoc w rodzinie to przestępstwo, dlatego trzeba reagować.

14 respondentów zgodziło się ze stwierdzeniem, że kary cielesne są przestępstwem a 11 respondentów, że przemoc w rodzinie to przestępstwo, dlatego trzeba reagować, co świadczy o świadomości społeczeństwa na temat zjawiska przemocy.

3.4. Funkcjonowanie systemu przeciwdziałania przemocy w świetle badań jakościowych.

W ramach diagnozowania problemu przemocy w gminie Zwolen przeprowadzono również badanie o charakterze jakościowym. Wywiad grupowy przeprowadzono z 10 członkami Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Uczestników badania pytano jak oceniają skalę zjawiska przemocy, gdzie widzą źródła tego zjawiska, jakie konsekwencje według nich niesie za sobą przemoc w rodzinie. Rozmawiano także o funkcjonowaniu gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – starano się zidentyfikować trudności i bariery związane z przeciwdziałaniem przemocy.

Zdaniem przedstawicieli służb zaangażowanych w jej przeciwdziałanie w wielu środowiskach zjawisko to jest ukrywane. Nie wszystkie osoby doświadczające przemocy chcą współpracować z Zespołem, nie chcą również zgłaszać na policję problemu przemocy lub wycofują wcześniej złożone zeznania. Natomiast osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie często nie zgłaszają się na wezwania Zespołu. Badani zwrócili również uwagę na trudności w odróżnieniu konfliktu małżeńskiego od przemocy.

Przemoc w rodzinie wiąże się z różnymi innymi problemami takimi jak uzależnienie od alkoholu, bezrobocie, zaburzenia psychiczne, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Nie oznacza to jednak, że do przemocy dochodzi tylko w rodzinach problemowych, korzystających z pomocy społecznej. Coraz częściej jest to problem w rodzinach dobrze sytuowanych. Uczestnicy badania zwrócili uwagę na sytuację dzieci wychowujących się w rodzinach, gdzie przemoc jest akceptowalnym wzorem zachowania. Podkreślali istnienie ryzyka dziedziczenia przemocy i rolę profilaktyki w kształtowaniu prawidłowych postaw i zachowań dzieci i młodzieży.

Przedstawiciele służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wyrazili swoje opinie na temat funkcjonowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy. Wskazali na szereg trudności związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Wśród czynników utrudniających skuteczne zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej wymienili:

1. Niską świadomość społeczną problemu wśród mieszkańców gminy wyrażającą się m.in. w obojętności wobec przemocy w rodzinie; osoby będące świadkami przemocy w rodzinie często z różnych przyczyn nie zgłaszają problemu.
2. Brak odpowiednich narzędzi do motywowania osób stosujących przemoc do współpracy z Zespołem.
3. Brak schronienia dla osób doznających przemocy.
4. Biurokracja związana z obowiązkiem dokumentowania wszystkich podjętych działań przez służby zaangażowane w procedurę „Niebieskie Karty”.

3.5. Wnioski i rekomendacje

PRZEMOC W RODZINIE W OCZACH MIESZKAŃCÓW I SPECJALISTÓW	
WNIOSKI	REKOMENDACJE
Przemoc w rodzinie jest tematem „wrażliwym”, trudnym do diagnozowania. Osoby doznające przemocy nie chcą zgłaszać tego problemu, obawiając się reakcji otoczenia, represji ze strony sprawcy, długich i zawiłych procedur prawnych.	Należy mieć na uwadze, że oficjalne statystyki nie odzwierciedlają w pełni skali i charakteru problemu przemocy w rodzinie, dlatego też w celu skutecznego przeciwdziałania przemocy i ochrony osób doznających przemocy należy systematycznie diagnozować problem w środowisku lokalnym
W świadomości społecznej nadal funkcjonują stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie. Większość respondentów uważa, że do przemocy dochodzi najczęściej w rodzinach z problemem alkoholowym (42%), natomiast zdania, że w każdej rodzinie może dojść do przemocy nie był nikt z respondentów.	Należy edukować społeczeństwo, w tym osoby uzależnione od alkoholu i ich rodziny, że uzależnienie nie jest przyczyną przemocy. Aby powstrzymać przemoc w rodzinie nie wystarcza tylko poddać się leczeniu odwykowemu. Osoby stosujące przemoc powinny dodatkowo uczestniczyć w programach korekcyjno-edukacyjnych.
Mieszkańcy najczęściej rozumieją przemoc jako fizyczne znęcanie nad członkiem rodziny. Świadczą o tym odpowiedzi wskazane przez respondentów typujących zachowania będące przemocą (spoliczkowanie, duszenie, popychanie)	Należy prowadzić działania informacyjno-edukacyjne służące upowszechnianiu wiedzy wśród mieszkańców o formach przemocy, konsekwencjach i sposobach rozpoznawania przemocy
Poważną barierę w skutecznym przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie stanowią deficyty lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie: niewystarczająca ilość specjalistów, biurokracja, nadmiar obowiązków	Rekomenduje się podjęcie działań służących niwelowaniu deficytów lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i zabezpieczeniu odpowiednich warunków do skutecznego i efektywnego rozwiązywania problemu przemocy domowej

Rozdział 4 Plan strategiczny

4.1. Priorytety w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Zwolen

Wnioski i rekomendacje z badań diagnozujących problem przemocy zaprezentowane w poprzednim rozdziale stały się punktem wyjścia do wyodrębnienia czterech głównych obszarów problemowych.

Problemy związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na terenie gminy Zwolen

I. Niska świadomość i niewystarczająca wiedza mieszkańców nt. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

II. Niewystarczająca oferta wsparcia dla osób doznających przemocy.

III. Niska skuteczność działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie zakończonych sporządzeniem aktu oskarżenia

IV. Nieefektywna współpraca służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Na podstawie informacji zawartych w diagnozie problemu przemocy w rodzinie przeprowadzono analizę SWOT, która miała posłużyć ocenie mocnych i słabych stron gminy Zwolen w kontekście przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz szans i zagrożeń, jakie wynikają z czynników zewnętrznych. Analiza ta pozwoliła na ocenę i całościowy ogląd gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wskazanie jego słabych punktów, które z czasem można przełożyć na konkretne rozwiązania. Pomogła w określeniu priorytetowych obszarów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a tym samym w sformułowaniu celu głównego i celów szczegółowych Programu.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży• prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie• współpraca z placówkami pomocowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie• podejmowanie działań w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie• funkcjonowanie świetlic szkolnych i świetlic profilaktycznych• zapewnienie osobom dotkniętym problemem uzależnień i przemocy w rodzinie dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego	<ul style="list-style-type: none">• brak grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie• brak dostatecznej ilości lokali socjalnych w gminie• brak na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się przemocą

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">• dostęp osób uzależnionych i dotkniętych przemocą w rodzinie do informacji o możliwych formach pomocy• zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli na temat problemów uzależnień i przemocy	<ul style="list-style-type: none">• Obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej• zwiększająca się liczba osób i rodzin wymagających interwencji z powodu przemocy w rodzinie• niewystarczająca liczba specjalistów pracujących z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i

<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomocy społecznej • utworzenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie • prowadzenie akcji informacyjnej : broszury, ulotki, plakaty, informacje w lokalnej prasie 	<ul style="list-style-type: none"> • dotkniętymi przemocą w rodzinie • brak na terenie gminy organizacji pozarządowych działających w obszarze przemocy w rodzinie • nadmierna biurokracja • wypalenie zawodowe członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz osób pracujących w grupach roboczych
--	---

4.2 Cele strategiczne i kierunki działań

SKUTECZNY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY

Cel 1

Profilaktyka przemocy w rodzinie

Cel 2

Kompleksowa pomoc i wsparcie dla osób doznających przemocy w rodzinie

Cel 3

Skuteczne procedury interwencyjne i działania skierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie

Cel 4

Efektywna współpraca służb na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy

Do każdego z powyższych celów strategicznych w ramach Programu przyporządkowano cele operacyjne oraz kierunki działań do celów operacyjnych, umożliwiające realizację założeń dokumentu

CEL STRATEGICZNY 1 PROFILAKTYKA PRZEMOCY W RODZINIE
CELE OPERACYJNE
1.Podnoszenie świadomości społecznej nt. problemu przemocy w rodzinie
2.Realizacja działań środowiskowych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie
3.Rozwój poradnictwa dla osób dotkniętych i zagrożonych przemocą
KIERUNKI DZIAŁAŃ
<ul style="list-style-type: none"> • Informowanie i edukowanie nt przyczyn, form i skutków przemocy poprzez realizację kampanii informacyjnych, rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (broszur, plakatów, ulotek itp.) • Realizacja działań informacyjno-edukacyjnych służących ochronie dzieci, osób

starszych lub/i niepełnosprawnych przed przemocą w rodzinie

- Działania edukacyjne służące modelowaniu prawidłowych funkcji rodziny i wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców
- Oddziaływanie na świadków przemocy poprzez informowanie o konieczności i sposobach reagowania na przemoc w rodzinie
- Organizacja form spędzania czasu wolnego sprzyjających wzmocnieniu więzi rodzinnych
- Realizacja programów i zajęć profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży m.in. z zakresu radzenia sobie ze złością i agresją oraz konstruktywnego rozwiązywania konfliktów
- Promowanie zabaw, książek i programów wolnych od przemocy wśród dzieci i młodzieży
- Diagnozowanie i rozwiązywanie konfliktów w rodzinie z zastosowaniem mediacji rodzinnych
- Stworzenie, rozpowszechnianie i aktualizacja kompleksowej bazy danych z informacjami nt. instytucji /organizacji świadczących pomoc rodzinom z problemem przemocy
- Stworzenie, prowadzenie i bieżąca aktualizacja zakładki na stronie internetowej dotycząca przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ

- Liczba dystrybuowanych ulotek, plakatów
- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjnych
- Liczba spotkań informacyjno-edukacyjnych dla dzieci, osób starszych lub/i niepełnosprawnych
- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach
- Liczba działań edukacyjnych skierowanych do rodziców (np. spotkań, prelekcji)
- Liczba konsultacji psychologicznych, terapeutycznych i prawnych
- Liczba osób uczestniczących w konsultacjach psychologicznych, terapeutycznych i prawnych
- Liczba grup wsparcia
- Liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia
- Liczba prowadzonych programów profilaktycznych
- Liczba uczestników w tych programach
- Liczba wejść na stronę internetową

ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ DZIAŁAŃ

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miasta i Gminy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki oświatowe

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy i centralny, inne programy, organizacje pozarządowe

PARTNERZY

Organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, służba zdrowia, Sąd Rejonowy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, instytucje kościelne

OKRES REALIZACJI

2021-2025

CEL STRATEGICZNY 2**KOMPLEKSOWA POMOC I WSPARCIE DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE****KIERUNKI DZIAŁAŃ**

- Zwiększenie dostępności do poradnictwa psychologicznego poprzez zwiększenie liczby godzin pracy psychologa
- Udzielenie wsparcia dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych przemocą domową w ramach zajęć pozalekcyjnych
- Identyfikowanie problemu przemocy w rodzinie poprzez realizację procedury „Niebieskie Karty”
- Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, pedagogicznej, socjalnej dla osób doznających przemocy oraz zagrożonych przemocą
- Zapewnienie bezpiecznego schronienia ofiarom przemocy w rodzinie w Ośrodku Interwencji Kryzysowej lub innych placówkach
- Ograniczenie skutków przemocy w rodzinie poprzez np. prowadzenie grup wsparcia, grup samopomocowych dla ofiar przemocy w rodzinie

WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ

- Liczba udzielonych porad prawnych, pedagogicznych, psychologicznych
- Liczba Niebieskich Kart
- Liczba osób, którym udzielono pomocy
- Liczba osób skierowanych do OIK
- Liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia
- Liczba spotkań
- Liczba grup wsparcia

ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ DZIAŁAŃ

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, placówki oświatowe, służba zdrowia, Sąd Rejonowy

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy i centralny, inne programy, organizacje pozarządowe

PARTNERZY

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, instytucje kościelne, organizacje pozarządowe

OKRES REALIZACJI

2021-2025

CEL STRATEGICZNY 3**SKUTECZNE PROCEDURY INTERWENCYJNE I DZIAŁANIA SKIEROWANE**

DO OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Informowanie sprawców przemocy o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy w rodzinie oraz motywowanie osób stosujących przemoc do podjęcia działań na rzecz powstrzymania przemocy
- Izolowanie sprawców przemocy poprzez zastosowanie instrumentów prawnych
- Prowadzenie działań terapeutycznych skierowanych do sprawców przemocy w tym nadużywających alkohol

WSKAŹNIKI REALIZACJI DZIAŁAŃ

- Liczba Niebieskich Kart (część D)
- Liczba osób wobec których zastosowano nakaz opuszczenia lokalu
- Liczba osób wobec których zastosowano zakaz zbliżania się sprawcy do ofiary
- Liczba osób uczestniczących w terapii

ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ DZIAŁAŃ

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służba zdrowia, Policja, Sąd Rejonowy

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy i centralny, inne programy, organizacje pozarządowe

PARTNERZY

Sąd Rejonowy Prokuratura

OKRES REALIZACJI

2021-2025

CEL STRATEGICZNY 4

EFEKTYWNA WSPÓŁPRACA SŁUŻB NA RZECZ PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Koordynowanie działań lokalnych instytucji i organizacji w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Systematyczne diagnozowanie skali i charakteru problemu przemocy w rodzinie, potrzeb i zasobów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Prowadzenie statystyk służących monitorowaniu problemu przemocy w rodzinie oraz podejmowanych działań
- Wymiana informacji nt. kompetencji, zadań, świadczonych form wsparcia pomiędzy poszczególnymi służbami odpowiedzialnymi za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
- Organizacja szkoleń i warsztatów dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych
- Udział w szkoleniach, warsztatach, konferencjach i seminariach organizowanych na szczeblu powiatowym, wojewódzkim lub ogólnokrajowym

- Wzmocnienie współpracy jednostek samorządowych z wymiarem sprawiedliwości i służbą zdrowia
- Zabezpieczenie środków na obsługę bieżącego funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego, organizowanie spotkań pracowników instytucji współpracujących w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie w zakresie wymiany doświadczeń, konsultacji

WSKAŹNIKI REALIZACJI ZADANIA

- Liczba grup roboczych
- Liczba spotkań grup roboczych
- Liczba Niebieskich Kart
- Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Liczba szkoleń i warsztatów
- Liczba osób uczestniczących w warsztatach/szkoleniach
- Liczba wspólnych inicjatyw
- Liczba instytucji uczestniczących w spotkaniach
- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach

ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Policja, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe, służba zdrowia, Sąd Rejonowy, Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miasta i Gminy

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Budżet samorządowy i centralny, inne programy, organizacje pozarządowe

PARTNERZY

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, lokalne media, instytucje kościelne

OKRES REALIZACJI

2021-2025

5. Wdrożenie, monitoring, ewaluacja programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przyjmuje uchwałą Rada Miasta i Gminy Zwoleń.

Monitoring realizacji Programu ma na celu weryfikację czy wyznaczone w dokumencie cele zostały zrealizowane i jaki jest ich wynik. Systematyczna ocena pozwoli na modyfikację kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych.

Celem ewaluacji jest systematyczna ocena działań realizowanych w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w Rodzinie pod kątem następujących kryteriów:

1. Skuteczność – ocena w jakim stopniu realizowane są cele założone w Programie
2. Użyteczności – ocena w jakim stopniu realizowane działania odpowiadają potrzebom odbiorców

Dane do ewaluacji zbierane będą corocznie w ramach zaplanowanego systemu

monitoringu i posłużą ocenie stopnia realizacji założeń Programu.

Każda organizacja i instytucja podejmująca działania wynikające z Programu wypełni do 31 stycznia każdego roku sprawozdanie z jego realizacji. Na podstawie danych uzyskanych od realizatorów Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie do 30 kwietnia każdego roku sprawozdanie z realizacji Programu w danym roku. Wnioski płynące z monitoringu i ewaluacji mają posłużyć zmodyfikowaniu realizowanych działań oraz zaplanowaniu działań priorytetowych w kolejnym roku.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Paweł Sobieszek